

Adana D nlerinde Gelin Hamamı *

Uzm. Ayşe BAŐCETİNCELİK
Çukurova Üniversitesi

Anadolu'nun pek çok yerinde kına gecesinden önce, gelin hamama götürölür. Eğer yörede hamam yoksa böyle bir âdete rastlanmaz. Hamamın bulunduğu şehir ve kasabalarda, oğlan evinin davetiyle kız ve oğlan tarafının yakınları ve kızın arkadaşları hamama giderler. Orada geline kına yakılır, şarkılar söylenir, oyunlar oynanır. Konukların da eşliğiyle gelin yıkanır. Eskiden, oğlan anaları hamamda oğullarına kız beğenirlermiş. Kapalı toplumlarda hamam, aynı zamanda kızın vücudunda bir sakatlığın olup olmadığının öğrenilmesi için vesile olmuştur.

Tekirdađ'da düđölml.81d/T351029 T7000F7Fjv1 i0 Tc 3.115 0 Td00/TT2 17.03jTT2 1 Tf0.0005 T

“duluk” keser.⁵ Arapgir düğünlerinde kızın yakın bir akrabası, onları hamama davet eder. Kız evi zenginse, çalgı ile gidilir. İki tasın içine renkli mumlar dikilir, gelinle birlikte “göbektaş” etrafı üç kez dönülür.⁶

Adana ve çevresinde “Gelin Hamamı” ile ilgili adet ve inanmalardan bazıları şunlardır.

- Gelin hamamı yapılmaz. K₁₂₂, K₂₀, K₁₁₉
- Gelin hamama gitmez, evde temizlenir. K₈₇, K₁₁₃, K₄₈
- Gelini “cavlak” adı verilen gusülhanede iki-üç arkadaşı yıkar. K₇₇, K₃₆
- Gündüz, kızın evinde yıkarlar, eğlenirler, çerez dağıtırlar. K₁
- Gelini bir arkadaşı evine götürür, gelin orada yıkanır. K₇₀
- İki kişi kız tarafından, iki kişi de oğlan tarafından kızın yıkarlar. K₁₇
- Bir komşunun evinde kızın arkadaşları toplanır. Türküler söyleyerek, oyunlar oynayarak, gelini yıkarlar, yemekler yerler. K₇₁
- Eskiden gelin hamamı yapılmış, şimdi yok. K₄₆, K₁₁₁
- Gelin arkadaşlarıyla hamama gider, eğlenerek yıkanır. K₁₁₃, K₄₇, K₄₁
- Eş dost hamama çağrılır. Hamamda gelin yıkanırken darbuka çalınır, oynanır. Gelen misafirlerden yaşlıların başına kına yakılır, kısır ve portakal ikram edilir. K₅₈
- Kızın arkadaşları ve oğlan tarafından gelenlerle, eğlenilerek gelin hamamı yapılır. K₉₄, K₇₃
- Kız ve oğlan evi tarafı birlikte hamama giderler. Darbukalar çalınır. Oyunlar oynanır. Tellak gelini herkesin önünde yıkar. K₈₂
- Gelin hamamına gelinin arkadaşları ile akrabaları ve oğlan tarafının akrabaları olmak üzere 15-20 kişi gidilir. Oğlan evi zenginse hamam kapatılır. Oğlan tarafı kıza hamam takımı alır. Bu bohçanın içinde; havlu takımı, hamam taşı, sabunu, kınası, sabun bezi, kesesi, peştamalı olur. Eğer oğlan tarafının durumu iyiye, geline terlik ve yer sergisi de koyar, yakınlarına da peştamal hediye eder. Yıkanmaya başlamadan önce, dışarıda veya içeride göbek taşında yemek verilir.

⁵ Mustafa USLU, Yozgat Folklorunda “Kek il Hamamı” Motifi, Türk Folkloru, Şubat 1985, Sa:67, s.6-7.

⁶ BELLİ, Şemsi; *Arapgir Düğünü*, TFA, 15.cilt, Ağustos 1973, No. 289, İstanbul, s.6731-6733.

Yemekte, zeytinyağlı dolmalar ve kebab olur. Kebabçıya söylenir, hamama tepsilerle kebab gelir. Yemekten sonra soyunan kadınlar; Őarkılarla, türkülerle, zılgı ı

ıkktd(ark)TjTT4 1 Tf0c 1.275 0 Td(ŐTjTT3 1 Tw0.28 aTd(1)T

Adana ve çevresinde, köy ve kasaba düğünlerinde gelin hamamı uygulaması görülmemektedir. Gelin olacak kız ya kendi evinde ya da arkadaşlarının toplandığı bir evde eğlencelerle yıkanmaktadır.

Şehirdeki düğünlerde gelin hamamı geleneğinin olduğu görülür. Burada, gelin birkaç arkadaşıyla hamama gidip yıkanmaktadır. Kimi çevrelerde gelin hamamı adıyla törenler düzenlenmekte, gelin yakın akrabalarla birlikte, hamama götürülerek topluca yıkanılmaktadır.

Gelin hamamı daveti, oğlan evi tarafından kızın çok yakın akrabalarına yapılır. Eskiden hamamda kurnalar tutulur, törenlerle hamam gidilir, davetlilere kalıp kalıp sabunlar verilir, göbek taşlarında yemekler yenirmiş. Hamam töreni üç gün sürermiş. Günümüzde bu gelenek küçülmüş olarak, kimi çevrelerce uygulanmaktadır. Gelin; ablası, yengesi, teyzesi, halası gibi çok yakınları ve bir kaç arkadaşı ile birlikte oğlan evinin yakınları, kına gecesinden bir veya iki gün önce hamama giderler. Davet edilenler hamam bohçalarını alır, gelirler. Hamam taşlarının sesleri ve zılgıtlar eşliğinde geline kınası yakılır, oyunlar oynanır, türküler söylenir. Gelin, hamama gidenlerin her biri tarafından yıkanır. Hamamda konuklara kebab veya kısır, meyve veya içecekler ikram edilir.

S zli Bilgi Kaynaklar

- K₁: Fatma ınar, 50 yaŖ, Niğde, okumamıŖ, ev hanımı, Adana
- K₁₇: Emine Polat, 40 yaŖ, Kadirli/ K seli, ilkokul, ev hanımı, Adana
- K₂₀: AyŖe çapaklar, 63 yaŖ, Aydın/ Cerenli, okumamıŖ, ev hanımı, Adana
- K₃₆: Hamiyet Koç, 35 yaŖ, Ceyhan, ilkokul, ev hanımı, Adana
- K₄₁: Hayriye IŖikek, 53 yaŖ, Adana, yüksekokul,  ğretmen, Adana
- K₄₆: Naime Eken, 37 yaŖ, Adana/iekli, ilkokul, ev hanımı, Adana
- K₄₈: Güngör Kabaklı, 57 yaŖ, Feke/ Tapan, ilkokul, ev hanımı, Kozan
- K₄₇: Serpil Sivriselvi, 32 yaŖ, Adana, ilkokul, ev hanımı, Adana
- K₅₈: Elif ağımlar, 50 yaŖ, Adana, lise, ev hanımı, Adana
- K₇₀: Sultan Tokdemir, 65 yaŖ, Tufanbeyli, okumamıŖ, ev hanımı, Adana
- K₇₁: Behiye Balpınar, 64 yaŖ, Ceyhan, ilkokul, ev hanımı, Adana
- K₇₃: Ümmühan Erkek, 68 yaŖ, Kozan/ Kuyuluk, ilkokul, ev hanımı, Adana
- K₇₇: İclal Kalay, 59 yaŖ, Kadirli, ilkokul, ev hanımı, Adana
- K₈₂: Semiha Z hre, 56 yaŖ, Adana, ilkokul, ev hanımı, Adana
- K₈₇: Durdu Tepe, 36 yaŖ, Balcalı, ilkokul, ev hanımı, Adana
- K₉₄: Canan Kara, 36 yaŖ, Adana, ortaokul, ev hanımı, Adana
- K₁₁₁: Hüseyin AytaŖ, 45 yaŖ, Saimbeyli, ilkokul, iŖi, Adana
- K₁₁₃: Nuriye G l, 43 yaŖ, Adana, Ortaokul, ev hanımı, Adana
- K₁₁₉: Ebutalip  zdemir, 27 yaŖ, Adana, ilkokul, ifti, Adana
- K₁₂₂: Esra Seyirci, 29 yaŖ, KarataŖ, ilkokul, ev hanımı, Adana/ Adalı
- K₁₄₁: Leyla Saėlantimur, 45 yaŖ, Adana,  niversite, doktor, Adana
- K₁₄₂: Fatma Ketre, 60 yaŖ, Adana, okumamıŖ, ev hanımı, Adana